

ARCHIS

Het aanmelden van vondsten en grondsporen

Archis

Archis is het geautomatiseerde archeologische informatiesysteem van Nederland. De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek is verantwoordelijk voor het beheer van ARCHIS.

In dit systeem worden archeologische gegevens verzameld, ontsloten en toegankelijk gemaakt voor archeologen, overheden en andere instanties, die betrokken zijn bij de archeologische monumentenzorg. Het doel van archeologische monumentenzorg (AMZ) is het behoud van archeologische informatie in de bodem, zowel op het land als in het water, en, wanneer dat niet mogelijk is, het zo goed mogelijk vastleggen (documenteren) van die informatie door middel van onderzoek (bijvoorbeeld opgravingen, booronderzoek).

Archis is een systeem dat continu wordt aangevuld met nieuwe informatie. Het actueel en compleet houden van deze informatie is essentieel voor de uitvoering van de AMZ. Daarom is het belangrijk dat personen en instanties nieuwe gegevens tijdig en zo volledig mogelijk ten behoeve van Archis aanmelden. Voor het aanmelden van vondsten en grondsporen is het formulier 'Vondstmelding' ontwikkeld. Dit formulier evenals de bijbehorende handleiding kunt u vinden op en downloaden van de website van de ROB (www.archis.nl). Ingevulde Archis-formulieren en eventuele documentatie kunt u opsturen naar de Provinciaal Archeoloog in uw provincie of naar de ROB. U kunt vondsten ook digitaal melden via archismeldpunt@archis.nl.

Handleiding bij het invullen

In deze handleiding vindt u per kopje (witte letters in een blauwe balk) een korte toelichting bij de vragen die onder dat betreffende kopje aan de orde zijn. Achterin treft u als voorbeeld een ingevuld formulier aan.

Voor uitgebreide informatie verwijzen wij naar het Archeologisch Basisregister (ABR), dat op de website van de ROB is te vinden, waarin onder andere een zo goed als compleet overzicht is opgenomen van alle mogelijke vondsten en grondsporen die in Nederland kunnen voorkomen, met de bijbehorende codering en de daaraan gekoppelde datering.

Via dit formulier kunt u zowel zogenaamde losse vondsten melden als de resultaten van een veldkartering of opgraving.

Een losse vondst is een vondst die bij toeval ontdekt wordt. Meestal op of in de bovengrond of in gestorte grond: u vindt iets tijdens een wandeling in het bos, bij het ompippen van een tuin, in een slootkant of in een pas gegraven bouwput.

Bij een (veld)kartering worden percelen – akkers, weilanden, slootkanten, onderwaterbodems – op een systematische manier bekeken op de aanwezigheid van scherven, bouwmetaal, vuursteen, scheepsresten, grondsporen en dergelijke.

Onder een opgraving valt iedere vorm van archeologisch graafwerk dat door of onder toezicht van een opgravingsbevoegde instantie wordt uitgevoerd op een bedreigde archeologische vindplaats. Bij een opgraving worden een of meerdere (proef)sleuven of putten gegraven waarbij per (proef)sleuf of put één of meerdere vlakken en profielen worden aangelegd. Opgravingen worden altijd vooraf bij de ROB aangemeld via het artikel 41 formulier. Dit formulier is eveneens op de website van de ROB te vinden en te downloaden.

Vinder en beschrijver van de vondst

De vinder is de persoon of de instantie die de vondst (ook kartering, opgraving, booronderzoek etc.) heeft gedaan of uitgevoerd. Als meerdere personen bij de vondst waren betrokken, één van de vinders of verantwoordelijke wetenschappers vermelden.

De beschrijver is degene die een vondst heeft beschreven of later essentiële correcties of toelichtingen op de beschrijving heeft gegeven. Deze is verantwoordelijk voor de interpretatie, zoals de beschrijving van vondsten en grondsporen, de datering en de bepaling van het complex (de aard van de vindplaats).

Vondstomstandigheden

Stel de topografische plaats waar iets (vondst of grondspoor) is gevonden, zo nauwkeurig mogelijk vast. De coördinaten kunnen bepaald worden met een liniaal of coördinatenmeter. In ieder geval altijd een (kopie) topografische kaart (1:10000) bijvoegen met zichtbare coördinaten.

Als het om een kartering gaat, geeft u de coördinaten weer van het midden van het perceel. Wanneer de vondsten verspreid zijn aangetroffen, wordt aanbevolen de vondsten per perceel te registreren. U kunt dan de centrale coördinaten (middenpunt) van het betreffende perceel vermelden. Wanneer binnen één perceel of op twee of meer aan elkaar grenzende percelen, duidelijke vondstconcentraties zijn aan te wijzen, vermeldt u op de achterste pagina dat het om aparte vindplaatsen gaat. Op de (kopie) topografische kaart kunt u vervolgens precies aangegeven waar u de vondstconcentraties in het perceel heeft aangetroffen. Een opgraving wordt, ongeacht de omvang, behandeld als één melding met één (centraal) coördinatenpaar.

Met vondstverwerving wordt bedoeld op welke wijze de vondsten uit de bodem zijn verkregen. Bijvoorbeeld opgraving, boring, metaaldetector, etc. Voor de lijst met invulmogelijkheden zie bijlage 1. Bij toestand van het maaiveld wordt de wijze van grondgebruik ten tijde en ter plekke van de vondst bedoeld. De invulmogelijkheden hiervoor treft u aan in de lijst in bijlage 2. Als tevens mogelijk was de geomorfologie (op basis van de geomorfologische kaart van Nederland) van het gebied vast te stellen waar de vondsten zijn gedaan, kunt u dit hier invullen. In de lijst in bijlage 3 staan de termen vermeld waar u uit kunt kiezen.

De hoogte van het maaiveld van de vindplaats wordt vastgelegd in aantal meters boven (+) of beneden (-) NAP. Maximale diepte van het onderzoek is de diepte tot waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden ten opzichte van het maaiveld.

Als de opbouw van de bodem zichtbaar is geweest ten tijde van het onderzoek kon vastgesteld worden of er sprake was van een intact of een verstoord bodemprofiel. Met de textuur van de vondstlaag wordt de samenstelling bedoeld van de laag waarin zich de vondst(en) bevond(en). De lijst in bijlage 4 vermeldt de keuzemogelijkheden hiervoor.

Bij de minimale diepte en de maximale diepte van de vondst(en), geeft u de diepte aan ten opzichte van het maaiveld. Omvang vondstverspreiding / opgravingsvlak is het veld waar de totale lengte x breedte van een vondstconcentratie of opgravingsvlak wordt aangegeven.

Collectie

Hier wordt de persoon of instantie bedoeld die de vondsten in beheer heeft.

Documentatie

Hier kunt u verwijzen naar de bewaarplaats van de opgravingsverslagen, dagrapporten, determinatielijsten, foto's, dia's, tekeningen, vondsten etc. bijvoorbeeld een persoon, een archeologische werkgroep, een instituut of een archeologisch depot.

Literatuur

Als er literatuur over de vondsten en grondsporen voorhanden is, kunnen hier de belangrijkste artikelen en/of boeken worden aangegeven.

Vondsten

Hier geeft u een samenvatting van de belangrijkste categorieën vondsten van de vindplaats. Het is niet de bedoeling elke vondst (scherf, afslag, munt etc.) apart te beschrijven, maar deze zoveel mogelijk per volgnummer te groeperen. Losse en bijzondere vondsten kunnen natuurlijk apart beschreven worden.

Toelichting per kolom

Vermeld altijd het aantal vondsten dat per volgnummer beschreven wordt. Wanneer het aantal niet exact aan te geven is, maakt u een schatting. Onder toestand wordt de staat waarin een vondst zich bevindt bedoeld. Scherven – dus ook oren en randen – zijn per definitie gefragmenteerd. Als het nodig is, kan in de toelichting (laatste kolom) worden aangegeven om wat voor soort fragmenten (rand-, wand- of bodem) het gaat. Bij materiaal wordt de grondstof vermeldt waaruit een vondst bestaat. De materiaalgroepen zijn glas, keramiek, metaal, organisch en steen. Beschrijf de materiaalsoort zo nauwkeurig mogelijk, bijvoorbeeld blauw glas met gele glas pasta, handgemaakt aardewerk, brons, menselijk bot, vuursteen etc.

Beschrijf de gedetermineerde vondsten zo nauwkeurig mogelijk volgens de gangbare terminologie (zie bijvoorbeeld het ABR). Een complex is een verzameling van in tijd en ruimte bij elkaar horende artefacten ofwel een archeologische interpretatie van de context waarin de beschreven vondsten hebben gefunctioneerd. Het algemene interpretatieniveau is begraving, depot, economie, infrastructuur, nederzetting, religie en versterking. Maak een keuze uit de lijst in bijlage 5. Dateer zo nauwkeurig mogelijk. Geef indien mogelijk begin- en eindjaar of periode aan. Maak hiervoor een keuze uit de lijst in bijlage 6.

In de toelichting kunt u per volgnummer aanvullende informatie geven over de vondst, de datering of het complex, zoals bijvoorbeeld het gewicht en de afmetingen van een artefact (altijd vermelden bij complete voorwerpen), de aanwezigheid van epigrafie (stempel, inscriptie, graffito, muntopschrift), de vershraling (bij handgevoemd aardewerk), versiering, een C¹⁴-datering etc. Vermeld hier ook de onzekerheden, zoals een niet geheel zekere datering of een (nog) onzekere interpretatie.

Grondsporen

Hier geeft u een samenvatting van de belangrijkste categorieën grondsporen van de vindplaats. Het is niet de bedoeling elke vondst (paalkuil, greppel, afvalkuil etc.) apart te beschrijven, maar deze zoveel mogelijk per volgnummer te groeperen. Losse en bijzondere grondsporen kunnen natuurlijk apart beschreven worden.

Toelichting per kolom

Vermeld altijd het aantal grondsporen dat per volgnummer beschreven wordt. Wanneer het aantal niet exact aan te geven is, maakt u een schatting. Onder toestand wordt de staat waarin een grondspoor zich bevindt bedoeld.

Beschrijf de gedetermineerde grondsporen zo nauwkeurig mogelijk volgens de gangbare terminologie (zie bijvoorbeeld het ABR). Een complex is een verzameling van in tijd en ruimte bij elkaar horende grondsporen ofwel een archeologische interpretatie van de context waarin de beschreven grondsporen hebben gefunctioneerd. Het algemene interpretatieniveau is begraving, depot, economie, infrastructuur, nederzetting, religie en versterking. Maak een keuze uit bijlage 5. Dateer zo nauwkeurig mogelijk. Geef indien mogelijk begin- en eindjaar of periode aan. Maak hiervoor een keuze uit de lijst in bijlage 6.

In de toelichting kunt u per volgnummer aanvullende informatie geven over het spoor, de datering of het complex. Vermeld hier ook de onzekerheden, zoals een niet geheel zekere datering of een (nog) onzekere interpretatie.

Beschrijving

Hier is ruimte om de opgravingsgegevens samen te vatten, terreinkenmerken weer te geven, toelichting selectiemethoden etc. Wanneer binnen één perceel of op twee of meer aan elkaar grenzende percelen duidelijke vondstconcentraties (clusters) zijn aan te wijzen, dan hier of in een bijlage (bijvoorbeeld op een topografisch kaartje) duidelijk aangeven dat het om aparte vindplaatsen gaat.

Bijlage 1

Vondstverwerving

Archeologisch: (veld)kartering
Archeologisch: begeleiding
Archeologisch: booronderzoek
Archeologisch: bureauonderzoek
Archeologisch: duikactiviteiten
Archeologisch: geofysisch onderzoek
Archeologisch: inspectie
Archeologisch: onbepaald
Archeologisch: onderwaterarcheologie
Archeologisch: opgraving
Archeologisch: proefputten / proefsleuven
Archeologisch: verwachtingskaart
Indirect: archief
Indirect: collectie
Indirect: literatuur
Indirect: onbepaald
Luchtfoto / remote sensing
Niet archeologisch: duikactiviteiten
Niet archeologisch: baggerwerk
Niet archeologisch: boring
Niet archeologisch: graafwerk
Niet archeologisch: kartering
Niet archeologisch: metaaldetector
Niet archeologisch: onbepaald
Niet archeologisch: waterwerk en exploitatie
Onbekend

Bijlage 2

Grondgebruik / toestand maaveld

Akkerbouw / tuinbouw / bouwvoor
Bebouwing / weg / kerkhof
Boomgaard
Bos
Duin
Gras / weideland
Groeve
Heide
Onbekend
Secundair / opgebrachte grond
Sloot(kant) / oever
Strand
Veen
Water / geul / bank / plaat
Zand(verstuiving)

Bijlage 3

Geomorfologie / landschapsvorm

Dal – Beek of rivierdalbodem
Dal – Dal / dalvormige laagte
Dal – Droog dal
Dal – Geul van afwateringsstelsel
Dal – Kreekbedding
Glooiing – Doorbraakwaaier
Glooiing – Glooiing
Glooiing – Glooiing van hellingafspoelingen
Glooiing – Glooiing van terrasafzettingen
Glooiing – Grondmorene en smeltwaterglooiing
Laagte – Groeve
Laagte – Laagte
Laagte – Moertering / veenaafgravingslaagte
Laagte – Polder / droogmakerij
Onbekend
Rug – Dekzandrug / dekzandplateau
Rug – Donk / rivierduin
Rug – Duin
Rug – Esdek
Rug – Grondmorenerug
Rug – Heuvelrug door tektoniek ontstaan
Rug – Inversierug
Rug – Klif / kaap
Rug – Kwelderwal
Rug – Oeverwal
Rug – Rug
Rug – Strandwal
Rug – Stuwwal
Rug – Terras
Vlakte – (ontgonnen) veenvlakte
Vlakte – Beek- / rivieroverstromingsvlakte
Vlakte – Dekzandvlakte
Vlakte – Doorbraakafzettingenvlakte
Vlakte – Grondmorenevlakte / keileemvlakte
Vlakte – Kwelder- /getijafzettingenvlakte
Vlakte – Moerassige vlakte: boezem-, vlietland
Vlakte – Rivierkom en rivieroeverwalvlakte
Vlakte – Smeltwaterafzettingen / sandr-vlakte
Vlakte – Stui fzandvlakte / abrasievlakte
Vlakte – Uiterwaard
Vlakte – Vlakte
Vlakte – Vlakte door afgraving / egalisatie

Bijlage 4

Textuur vondstlaag

Antropogene laag: mest, afval
Detritus / organisch slijk: gyttja / dy
Grind
Keileem
Keizand
Klei
Leem / Löss
Onbekend
Silt
Veen
Zand
Zavel

Bijlage 5

Complexen

Begraving

crematiegraf
dierengraf
grafheuvel, crematie
grafheuvel, gemengd
grafheuvel, inhumatie
grafheuvel, onbepaald
grafveld, crematie
grafveld, inhumatie
grafveld, gemengd
grafveld, onbepaald
graf onbepaald
inhumatiegraf
kerkhof
megalietgraf / hunebed
rijengrafveld
urnenveld
vlakgraf, crematie
vlakgraf, inhumatie
vlakgraf, onbepaald

Depot

Economie

akker / tuin
beenbewerking
brouwerij
celtic field / raatakker
drenkplaats / dobbe
economie onbepaald
eendenkooi
glasblazerij
grondstofwinning
houtbewerking
houtschool- / kolenbranderij
ijzerwinning
industrie / nijverheid
kalkbranderij
kleiwinning
landbouw
leerlooielij
mergel- / kalkwinning
metaalbewerking / smederij
molen
pottenbakkerij
scheepvaart
smelterij
steen- / pannenbakkerij
textielnijverheid
veekraal / schaapskooi
veenwinning
visserij
vuursteenbewerking

vuursteenwinning
zoutwinning / moertering

Infrastructuur

brug
dam
dijk
duiker
gemaal
haven
infrastructuur onbepaald
kanaal
percelering / verkaveling
sluis
steiger
veenweg / veenbrug
waterweg (natuurlijk)
weg

Nederzettingstype

basiskamp / -nederzetting
borg / stins / versterkt huis
extractiekamp / -nederzetting
havezathe / ridderhofstad
huis(plaats) onverhoogd
huisterp
kampdorp
moated site
nederzetting onbepaald
romeins villa(complex)
stad
terp / wierde
wegdorp

Religie

cultusplaats / heiligdom / tempel
kapel
kerk
klooster(complex)
religie onbepaald

Versterking

kasteel
landweer
legerplaats
motte / kasteelheuvel / vliedberg
versterking onbepaald
schans
wachtpost
wal- / vluchtburcht
wal / omwalling
waterburcht

Onbekend

Bijlage 6

Datering

PALEO	Paleolithicum/oude steentijd	tot 8800 vC
PALEOV	Paleolithicum vroeg	tot 300.000 C14
PALEOM	Paleolithicum midden	300.000 - 35.000 C14
PALEOL	Paleolithicum laat	35.000 C14 - 8800 vC
PALEOLA	Paleolithicum laat A	35.000 - 18.000 C14
PALEOLB	Paleolithicum laat B	18.000 C14 - 8800 vC
MESO	Mesolithicum/midden-steentijd	8800 - 4900 vC
MESOV	Mesolithicum vroeg	8800 - 7100 vC
MESOM	Mesolithicum midden	7100 - 6450 vC
MESOL	Mesolithicum laat	6450 - 4900 vC
NEO	Neolithicum/jonge steentijd	5300 - 2000 vC
NEOV	Neolithicum vroeg	5300 - 4200 vC
NEOVA	Neolithicum vroeg A	5300 - 4900 vC
NEOV B	Neolithicum vroeg B	4900 - 4200 vC
NEOM	Neolithicum midden	4200 - 2850 vC
NEOMA	Neolithicum midden A	4200 - 3400 vC
NEOMB	Neolithicum midden B	3400 - 2850 vC
NEOL	Neolithicum laat	2850 - 2000 vC
NEOLA	Neolithicum laat A	2850 - 2450 vC
NEOLB	Neolithicum laat B	2450 - 2000 vC
BRONS	Bronstijd	2000 - 800 vC
BRONSV	Bronstijd vroeg	2000 - 1800 vC
BRONSM	Bronstijd midden	1800 - 1100 vC
BRONSMA	Bronstijd midden A	1800 - 1500 vC
BRONSMB	Bronstijd midden B	1500 - 1100 vC
BRONSL	Bronstijd laat	1100 - 800 vC
IJZ	IJzertijd	800 - 12 vC
IJZV	IJzertijd vroeg	800 - 500 vC
IJZM	IJzertijd midden	500 - 250 vC
IJZL	IJzertijd laat	250 - 12 vC
ROM	Romeinse tijd	12 vC - 450 nC
ROMV	Romeinse tijd vroeg	12 vC - 70 nC
ROMVA	Romeinse tijd vroeg A	12 vC - 25 nC
ROMVB	Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 nC
ROMM	Romeinse tijd midden	70 - 270 nC
ROMMA	Romeinse tijd midden A	70 - 150 nC
ROMMB	Romeinse tijd midden B	150 - 270 nC
ROML	Romeinse tijd laat	270 - 450 nC
ROMLA	Romeinse tijd laat A	270 - 350 nC
ROMLB	Romeinse tijd laat B	350 - 450 nC
ME	Middeleeuwen	450 - 1500 nC
VME	Middeleeuwen vroeg	450 - 1050 nC
VMEA	Middeleeuwen vroeg A	450 - 525 nC
VMEB	Middeleeuwen vroeg B	525 - 725 nC
VMEC	Middeleeuwen vroeg C	725 - 900 nC
VMED	Middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 nC
LME	Middeleeuwen laat	1050 - 1500 nC

LMEA	Middeleeuwen laat A	1050 - 1250 nC
LMEB	Middeleeuwen laat B	1250 - 1500 nC
NT	Nieuwe tijd	1500 - heden
NTA	Nieuwe tijd A	1500 - 1650 nC
NTB	Nieuwe tijd B	1650 - 1850 nC
NTC	Nieuwe tijd C	1850 - heden
XXX	Onbekend	